

Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.

IČ: 68378092

Sídlo: Letenská 4/123, 118 51 Praha 1

Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2010

Dozorčí rada projednala zprávu bez připomínek dne 24. 5. 2011

Radou pracoviště schválena dne: 9. 6. 2011

V Praze dne 10. 6. 2011

I. Informace o složení orgánů veřejné výzkumné instituce a o jejich činnosti či o jejich změnách

a) Výchozí složení orgánů pracoviště

Pověřen vedením od 1. 1. 2007: *doc. RNDr. Karel Oliva, Dr.*

Ředitel pracoviště: *doc. RNDr. Karel Oliva, Dr.*

jmenován s účinností od: *1. 6. 2007*

Rada pracoviště zvolena dne *19. 2. 2007* ve složení:

předseda: *RNDr. Jan Králík, CSc.*

místopředsedkyně: *prof. PhDr. Jana Hoffmannová, DrSc.*

členové:

Prof. Dr. Tilman Berger, Universität Tübingen

PhDr. Alena Černá, Ph.D., ÚJČ AV ČR, v. v. i.

PhDr. Milan Harvalík, Ph.D., ÚJČ AV ČR, v. v. i.

doc. PhDr. Zdeňka Hladká, Dr., Masarykova univerzita, Brno

PhDr. Ilona Janyšková, CSc., ÚJČ AV ČR, v. v. i.

prof. PhDr. Karel Kučera, CSc., Univerzita Karlova, Praha

prof. PhDr. Slavomír Ondrejovič, DrSc., JÚLŠ SAV, Bratislava

PhDr. Markéta Pravdová, Ph.D., ÚJČ AV ČR, v. v. i.

Albena Rangelova, CSc., ÚJČ AV ČR, v. v. i.

PhDr. Libuše Sýkorová, ÚJČ AV ČR, v. v. i.

PhDr. Milena Šipková, CSc., ÚJČ AV ČR, v. v. i.

prof. PhDr. Rudolf Šrámek, CSc., Masarykova univerzita, Brno

doc. PhDr. František Štícha, CSc., ÚJČ AV ČR, v. v. i.

Dozorčí rada jmenována dne *27. 3. 2007* ve složení:

předseda: *PhDr. Martin Steiner*

místopředsedkyně: *PhDr. Helena Karlíková, CSc.*

členové:

prof. PhDr. Marie Krčmová, CSc., Masarykova univerzita, Brno

doc. RNDr. Vladimír Petkevič, CSc., Univerzita Karlova, Praha

b) Změny ve složení orgánů:

Ředitel ÚJČ AV ČR, v. v. i., doc. RNDr. Karel Oliva, Dr., k 17. 12. 2009 rezignoval na funkci ředitele. Byl zvolen předsedou Vědecké rady AV ČR, což je funkce neslučitelná s funkcí ředitele. S účinností od 18. 12. 2009 byl pověřen řízením ÚJČ AV ČR, v. v. i.

PhDr. Martin Steiner rezignoval k 31. 12. 2009 na funkci předsedy Dozorčí rady ÚJČ AV ČR, v. v. i. Od 1. 1. 2010 byl předsedou Dozorčí rady ÚJČ AV ČR, v. v. i., jmenován PhDr. Jiří Beneš.

Rada ÚJČ AV ČR, v. v. i., přijala k 8. 3. 2010 rezignaci prof. PhDr. Rudolfa Šrámka, CSc., na členství v radě a vzala na vědomí informaci o zvolení prof. Dr. Markuse Gigeru členem rady.

c) Informace o činnosti orgánů:

Ředitel:

Doc. RNDr. K. Oliva, Dr., pověřený řízením ÚJČ AV ČR, v. v. i., se v r. 2010 věnoval každodennímu chodu instituce. V součinnosti s Radou ÚJČ AV ČR, v. v. i., a s Dozorčí radou ÚJČ AV ČR, v. v. i., se zaměřil na koncepci rozvoje vědecké činnosti ÚJČ AV ČR, v. v. i., a zajištění financování v důsledku úsporných opatření vlády. Dbal na kvalitu vědecké práce a odborný a profesní růst zaměstnanců ústavu, velkou péči věnoval zajištění optimálních podmínek pro vědecké bádání, zejména se zaměřil na zajištění nutných zdrojů dat pro jazykovědný výzkum včetně jejich dostupnosti na internetu. Ve spolupráci se všemi odbornými útvary připravoval podklady pro hodnocení výzkumné činnosti ÚJČ za období 2005–2009, které vyhlásila AV ČR. Důraz kladl také na popularizační aktivity pracoviště, především na propagaci činnosti instituce v médiích.

Rada pracoviště:

Rada ÚJČ AV ČR, v. v. i., zasedala mimořádně 7. 1. 2010, řádná zasedání proběhla 11. 3. 2010, 3. 6. 2010, 30. 9. 2010 a 18. 11. 2010. Na mimořádném zasedání se zabývala vypsáním doplňovacích voleb do rady po rezignaci prof. PhDr. Rudolfa Šrámka, CSc., na členství v radě a přípravou výběrového řízení na obsazení funkce ředitele ÚJČ po rezignaci doc. RNDr. Karla Olivy, Dr., z důvodu zvolení předsedou Vědecké rady AV ČR, což je funkce neslučitelná s funkcí ředitele ústavu. Na svých řádných zasedáních projednala a schválila účetní závěrku za r. 2009, rozpočet ÚJČ na r. 2010 a výroční zprávu o činnosti ÚJČ za r. 2009. Vyhlásila výběrové řízení na obsazení funkce ředitele ÚJČ, jmenovala výběrovou komisi pro volbu ředitele a na základě doporučení této komise navrhla předsedovi AV ČR PhDr. Markétu Pravdovou, Ph.D., jako kandidátku na funkci ředitelky ÚJČ. V součinnosti s ředitelem ÚJČ se zabývala problematikou související s průběžným hodnocením činnosti ÚJČ a zejména problematikou financování vědy a výzkumu v příštích letech a s tím

souvisejícího dopadu úsporných opatření na činnost ÚJČ. Rada během celého roku 2010 zařazovala do svých jednání informační bloky o výsledcích a perspektivách činnosti všech odborných pracovišť v rámci ÚJČ. Rada se dále zajímala o podávané grantové projekty, přípravu oslav 100. výročí založení Kanceláře Slovníku jazyka českého v r. 2011 a také schválila návrhy na udělení dvou vyznamenání v rámci AV ČR. Usnesení ze zasedání Rady ÚJČ AV ČR, v. v. i., jsou uvedena na adrese

www.ujc.cas.cz/oddeleni/index.php?page=vedec.

Dozorčí rada:

Dozorčí rada ÚJČ AV ČR, v. v. i., zasedala 6. 5. 2010 a 2. 12. 2010. Projednala bez připomínek výroční zprávu o činnosti ÚJČ za r. 2009, výrok auditora k hospodaření a účetnictví ÚJČ za r. 2009 a informaci o průběžném čerpání rozpočtu ÚJČ v r. 2010. Schválila zprávu o činnosti Dozorčí rady ÚJČ za r. 2009 a dále návrh na uzavření smlouvy s vybranou auditorskou firmou na ověření účetní uzávěrky ÚJČ za r. 2010. Schválila a udělila souhlas k uzavření Smlouvy o výpůjčce a Smlouvy o smlouvě budoucí o smlouvě o výpůjčce uzavřené mezi Slovanským ústavem AV ČR, v. v. i., a ÚJČ AV ČR, v. v. i. Projednávala výhledy financování ÚJČ v r. 2011. Usnesení ze zasedání Dozorčí rady ÚJČ AV ČR, v. v. i., jsou uvedena na adrese

www.ujc.cas.cz/oddeleni/index.php?page=dozorci_rada.

II. Informace o změnách zřizovací listiny:

V r. 2010 ke změnám zřizovací listiny nedošlo.

III. Hodnocení hlavní činnosti:

1. HLAVNÍ VĚDECKÁ ČINNOST PRACOVIŠTĚ

Předmětem hlavní činnosti ÚJČ je především vědecký výzkum českého jazyka v jeho podobách spisovných i nespisovných, psaných i mluvených, a to v pohledu synchronním i diachronním, a rovněž výzkum postavení češtiny v kontextu ostatních slovanských jazyků. Vědecká činnost je soustředěna do dvou výzkumných záměrů: **Integrovaný výzkum českého jazyka a jeho variet a Vytvoření databáze lexikální zásoby českého jazyka počátku 21. století.** Další práce probíhají v rámci dvou center základního výzkumu MŠMT: **Výzkumné centrum vývoje staré a střední češtiny (od praslovanských kořenů po současný stav) a Centrum počítačnické lingvistiky.** Využitím finanční podpory ze Strukturálních fondů EU v rámci operačního programu Praha - Adaptabilita vznikl **Modulární systém jazykových kurzů pro doktorandy podporovaný internetovou platformou.** V r. 2010 se ÚJČ zapojil do projektu financovaného ze Strukturálních fondů EU **Moderní mluvnice češtiny pro studenty magisterských a doktorských programů filologických oborů** a projektu financovaného MŠMT **Projekt LINDAT/CLARIN - Vybudování a provoz českého uzlu pan-evropské infrastruktury pro výzkum.** Kromě toho v r.

2010 pracovníci ÚJČ řešili 1 projekt programu Podpora projektů cíleného výzkumu a 9 grantových projektů GA ČR.

Nejvýznamnějším vědeckým výsledkem práce v roce 2010 představujícím vyvrcholení vědeckých snah několika generací badatelů je zpracování staročeské slovní zásoby, které v podobě **Elektronického slovníku staré češtiny** dospělo v roce 2010 do konce abecedy. Elektronický slovník staré češtiny abecedně navazuje na poslední vydaný 26. sešit Staročeského slovníku; je koncipován jako nedokladový slovník. Lexikální jednotky uváděné v hláskoslovné podobě k roku 1300 jsou doplňovány základní morfologickou a slovnědruhovou charakteristikou a novočeskými ekvivalenty, v případě potřeby též údaji o původu slova, slovtvorné motivaci, valenci atd. V roce 2010 byla na stránkách Vokabuláře webového vokabular.ujc.cas.cz zpřístupněna další část slovníku zahrnující lexikální jednotky s náslovím Z a Ž. Projekt si klade za cíl v dohledné době zprostředkovat lingvistům i zájemcům z řad širší veřejnosti informace o staročeských lexikálních jednotkách, které jsou doloženy v lexikálních archivech oddělení vývoje jazyka ÚJČ a které dosud nebyly zpracovány v žádné slovníkové příručce diachronního typu.

V rámci ediční činnosti je nejvýznamnějším výstupem publikace **Staročeská Bible drážďanská a olomoucká** (V. díl dokončující dlouhodobý ediční projekt), kterou připravila J. Pečířková s kolektivem a která byla oceněna cenou AV ČR (viz níže). Kritická vědecká edice nejstaršího úplného překladu bible je úkolem zásadního vědeckého a kulturního významu. Text staročeského překladu bible představuje svým stářím a kvalitou nejhodnotnější a svým rozsahem nejvydatnější pramen pro poznání vývojových cest českého jazyka a literatury, je jedinečným dokladem vzdělanosti a kulturní vyspělosti daného jazykového společenství ve své době. Historická cena této slovesné památky je o to větší, že se jedná o překlad, který ve své úplnosti patří k nejstarším v Evropě a který měl vliv i na vznik překladů do dalších evropských jazyků.

V rámci diachronního výzkumu pokračují práce na **Etymologickém slovníku jazyka staroslověnského**, který je jediným etymologickým slovníkem tohoto nejstaršího slovanského spisovného jazyka na světě. Analyzovanou staroslověnskou slovní zásobu zasazuje do rámce všech slovanských jazyků, vysvětluje spolu s pojmenováním i materiální a kulturní realie starých Slovanů. Ukazuje cesty obohacování staroslověňštiny přejímáním z kulturních jazyků, zejména z řečtiny, ale i z latiny, nejstarších germánských jazyků aj. Jednotlivá hesla obsahují gramatickou charakteristiku, deriváty heslového slova, naznačují slovtvorný a významový vývoj. 15. sešit zpracovává hesla *сръдъсе—сь*. Je vysoce ceněn jak v rámci evropském, tak i celosvětovém.

Do elektronické podoby **Slovníku pomístních jmen v Čechách** a **Slovníku pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku** jsou zpracovávána jména pozemků, terénních útvarů, vod, cest a dalších nesídelních objektů. Tato jména byla shromážděna v letech 1963–1986 a představují unikátní jazykový materiál, který má neocenitelný význam nejen pro výzkum českého jazyka a jeho pojmenovacích schopností, ale který slouží též jako pramen poznání pro jiné vědní disciplíny (archeologie, /regionální/ historie, etnografie, přírodní vědy aj.). V jednotlivých heslových odstavcích najde čtenář slovníku veškeré doklady pomístních jmen a údaje o jejich zeměpisném rozšíření, dále přehled objektů pojmenovaných těmito jmény, etymologické výklady, přehled slovtvorně příbuzných forem i odkazy na

stejně znějící jména místní. Od ukončení vydávání Slovníku pomístních jmen v Čechách v knižní podobě bylo dosud zpracováno 627 nových slovníkových hesel (konec písmene B a část písmene C). V r. 2010 byl zřízen web věnovaný pomístním jménům v Čechách, kde byl v první fázi zveřejněn abecedně uspořádaný přehled lexikálních jednotek, které se vyskytují v pomístních jménech na území Čech (cca 45 000 položek). Slovník pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku je koncipován primárně jako slovník digitální, který ve své interaktivní podobě bude umožňovat vyhledávání a seskupování dat uložených v databázi podle nejrůznějších kritérií. Nedílnou součástí slovníku jsou digitální mapy zobrazující zeměpisné rozšíření pomístních jmen zpracovávaných v daném hesle. Prozatím byla zpracována hesla A–G. V rámci diachronního výzkumu probíhaly rovněž přípravné práce na **Slovníku nářečí českého jazyka**.

Dále se aktualizuje **Internetová jazyková příručka**, která vznikla v rámci činnosti jazykověporadenské a je určena všem uživatelům češtiny. Synchronní problematice se věnuje rovněž výzkum směřující k vytvoření moderně pojaté **Akademické gramatiky češtiny**, jako základ nového výkladového slovníku se buduje **lexikální databáze současné češtiny** (<http://www.lexiko.ujc.cas.cz>), pozornost je věnována **stylistice a textové lingvistice**. Vznikají **korpusy textů** (nářečních i běžně mluvených), další část elektronické podoby korpusu DIALOG byla zpřístupněna pro potřeby analýzy mluvené češtiny (<http://ujc.dialogy.cz>).

Využitím prestižní finanční podpory ze Strukturálních fondů Evropské unie v rámci operačního programu Praha – Adaptabilita byly vytvořeny moderní **kurzy angličtiny, němčiny a francouzštiny**, které jsou podporovány internetovou platformou. Tyto kombinované kurzy maximálně odpovídají potřebám studentů doktorského studia a akademických pracovníků všech oborů. Projekt se v závěru r. 2010 nacházel ve finální fázi pilotních kurzů.

Kromě již zavedené činnosti jazykověporadenské jsou nejšířší veřejnosti určeny i **znalecké posudky týkající se osobních jmen** - ÚJČ má pravomoc vystavovat znalecké posudky v oboru školství a kultura s rozsahem znaleckého oprávnění jazykověda – ověřování podob jmen a příjmení z hlediska zákonných ustanovení usměrňujících jejich zápis do osobních dokladů. Tato činnost se setkala u veřejnosti s velkým zájmem.

K nejvýznamnějším vydaným publikacím roku 2010 patří:

Pečírková, J. – Homolková, M. – Pytlíková, M. – Sobalíková, H.: **Staročeská Bible drážďanská a olomoucká V/1 Izaiáš-Daniel, V/2 Ozeáš-2. Makabejská**. Praha: Academia 2009. ISBN 978-80-200-1822-9 (vyšlo v roce 2010) – Kritická vědecká edice nejstaršího úplného překladu bible z poloviny 14. století je úkolem zásadního vědeckého a kulturního významu. Text staročeského překladu bible představuje svým stářím a kvalitou nejhodnotnější a svým rozsahem nejvydatnější pramen pro poznání vývojových cest českého jazyka a literatury, je jedinečným dokladem vzdělanosti a kulturní vyspělosti daného jazykového společenství ve své době. Historická cena této slovesné památky je o to větší, že se jedná o překlad, který ve své úplnosti patří k nejstarším v Evropě a který měl vliv i na vznik překladů do dalších evropských jazyků.

Janyšková, I. a kolektiv: **Etymologický slovník jazyka staroslověnského 15, hesla**

srъдъсе–съ. Brno: Tribun EU 2010. 64 s. ISBN: 978-80-7399-198-2

Šimandl, J.: **Dnešní stav skloňování substantiv typů kámen a břímě.** (Studie z korpusové lingvistiky, sv. 10). Praha: NLN/ÚČNK 2010. 374 s. (260+114) ISBN 978-80-7422-008-1

Hlubinková, Z.: **Tvoření slov ve východomoravských nářečích.** Brno: Masarykova univerzita 2010. 275 s. ISBN 978-80-210-5295-6, ISSN 1211-3034

Boček, V.: **Studie k nejstarším romanismům ve slovanských jazycích** (= Studia etymologica Brunensia 9. Janyšková, I. – Karlíková, H. eds.). Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2010. 180 s. ISBN: 978-80-7422-013-5

Havlová, E.: **České názvy savců. Historicko – etymologická studie** (= Studia etymologica Brunensia 10. Janyšková, I. – Karlíková, H. eds.). Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2010. 272 s. ISBN: 978-80-7422-037-1

Malčík P. – Dvořák, J.: **Dušan Šlosar. Opera Bohemica Minora** (= Studie osobností brněnské lingvistiky I). Brno: Host 2010. 230 s. ISBN 978-80-7294-390-6

Černá, A. M.: **Staročeské názvy chorob.** Praha: Karolinum 2009 (vyšlo v r. 2010). 198 s. ISBN 978-80-246-1485-4 a ISSN 0567-8277

Čmejrková, S. – Hoffmannová, J. – Havlová, E. (eds.): **Užívání a prožívání jazyka.** Praha: Karolinum 2010. 546 s. ISBN 978-80-246-1756-5

Pravdová, M. – Saturková, J. (eds.): **O češtině 3.** Praha: Edice ČT 2010. 185 s. ISBN 978-80-7404-044-3

Hošnová, E. – Bozděchová, I. – Mareš, P. – Svobodová, I.: **Český jazyk 9 pro základní školy.** Praha: SPN 2010. 175 s. ISBN 978-80-7235-481-8

Čechová, M. – Kraus, J. – Styblík, V. – Svobodová, I.: **Český jazyk pro 2. ročník středních škol. 2., upravené vydání.** Praha: SPN 2010. 206 s. ISBN 978-80-7235-501-3

Hošnová, E. – Bozděchová, I. – Mareš, P. – Svobodová, I.: **Český jazyk 7 pro základní školy, metodická příručka.** Praha: SPN 2010. 149 s. ISBN 978-80-7235-445-0

V tisku:

Balhar, J. a kolektiv: **Český jazykový atlas – Dodatky.** Praha: Academia

Sobek, D.: **Francouzsko-český obecně vědní slovník.** Praha: Academia

Čmejrková, S. – Hoffmannová, J. (eds.): **Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí.** Praha: Academia

Hoffmannová, J. – Hoffmann, B.: 3 společné kapitoly pro publikaci R. Ibrahim a kol.: **Interpretace textů (nejen) ke státní maturitě.** Praha: Acropolis

Bibliografie české lingvistiky 1978–79. Praha: ÚJČ AV ČR

Štícha, F. (ed.): **Kapitoly z české gramatiky.** Praha: Academia

Úplný seznam lingvistické produkce pracovníků ÚJČ viz databáze ASEP (<http://www.lib.cas.cz/cs/asep>)

Popularizace

Nejvýznamnější popularizační aktivitou ÚJČ, která je již léta využívána veřejností, je bezplatná **služba jazykové poradny**. Pracovníci odpovídají asi na 40 telefonických dotazů denně, za rok 2010 vyřídili více než 9 400 odpovědí na dopisy a e-maily.

Již po mnoho ročníků je ÚJČ spolupořadatelem **Olympiády v českém jazyce**, určené studentům základních a středních škol. Pracovníci ÚJČ se podílejí na přípravě soutěžních úkolů i na hodnocení jejich vypracování, a to jak během školního roku (ve školních, okresních a krajských kolech), tak při závěrečném finálovém týdenním soustředění.

Pracovníci se významně podílejí na **popularizaci češtiny v médiích** – v novinách a časopisech i v televizních a rozhlasových pořadech (průběžně na stanicích ČT 1, ČT 2, ČT 24, Nova, Prima, ČRo 1, 2, 3, ČRo Plzeň, Lidové noviny, Právo, MF Dnes, Svět, Pražský deník, Sedmička, Vesmír, www.novinky.cz a www.iDnes.cz). ÚJČ je jediným ústavem AV ČR, který má již několik let v televizi pravidelný týdenní popularizační pořad **O češtině**. Pracovníci ÚJČ připravují náměty a vystupují v jednotlivých jeho dílech; výsledkem jsou publikace O češtině 1–3. Se zájmem veřejnosti se setkal rozhlasový a televizní pořad **Divnopis** vysvětlující méně obvyklá česká místní jména, který má i knižní podobu. K aktivitám s dlouholetou tradicí patří pravidelné jazykové koutky a nejrůznější příspěvky informující o současné i staré češtině, včetně dialektologie a etymologie.

Na přání nejrůznějších institucí se pořádají **přednášky a školení** zaměstnanců, a to nejen o jazykové správnosti, ale např. i o historické češtině nebo o našich nářečích. Pracovníci ÚJČ přednášejí v Jazykovědném sdružení a v Kruhu přátel českého jazyka, podílejí se na nejrůznějších kurzech a seminářích (Písemná komunikace – normy a úprava písemností v úředním styku, Kurz lektorských dovedností pro učitele češtiny jako cizího jazyka, Kurzy češtiny pro cizince aj.). Pravidelně provádějí školení v rámci Kurzů základů vědecké práce pro doktorandy na AV ČR. Zúčastnili se akce UNESCO Mezinárodní den mateřského jazyka vstupem Potřebujeme češtinu? A jakou? Všechna pracoviště ÚJČ se pravidelně účastní akce Den otevřených dveří. ÚJČ je testovacím centrem iBT TOEFL a registračním centrem pro přípravu ke cambridgeským zkouškám.

Ocenění:

V r. 2010 udělil předseda AV ČR **Cenu AV ČR za dosažené vynikající výsledky velkého vědeckého významu** autorskému týmu ve složení PhDr. J. Pečířková, CSc., PhDr. M. Homolková, Ph.D., Mgr. M. Pytlíková a Mgr. H. Sobalíková za přípravu kritické edice závěrečného svazku publikace Staročeská Bible drážďanská a olomoucká.

2. SPOLUPRÁCE S VYSOKÝMI ŠKOLAMI

ÚJČ spolupracuje s několika vysokými školami, pracovníci se podílejí na výuce na řadě fakult českých vysokých škol (FF UK Praha, PedF UK Praha, MFF UK Praha, FSV UK Praha, FHS UK Praha, KTF UK Praha, PF UK Praha, FF MU Brno, FI MU Brno, PedF MU Brno, PedF ZČU Plzeň, PřF UJEP Ústí n. L., TU Liberec) i v zahraničí (Universität Wien), včetně výuky cizinců na Letních školách slovanských studií, na několika vysokých školách jsou členy oborových komisí pro doktorské

studium, přijímacích komisí a členy vědeckých rad VŠ. V obou semestrech roku 2010 pedagogicky působili na VŠ 2 880 hodin (podíleli se na výuce v 21 studijních programech bakalářských, 13 magisterských a 14 doktorských), kromě toho vedli diplomové a doktorské práce a vypracovávali nejrůznější posudky.

Mezi nejvýznamnější formu spolupráce s vysokými školami patří bádání v rámci dvou Center základního výzkumu:

- **Výzkumné centrum vývoje staré a střední češtiny (od praslovanských kořenů po současný stav)** zabývající se výzkumem vývoje českého jazyka (http://www.ujc.cas.cz/oddeleni/index.php?page=etymolog_c; vokabular.ujc.cas.cz; www.manuscriptorium.com). Výsledkem je zpracování staročeské slovní zásoby, které v podobě **Elektronického slovníku staré češtiny** dospělo v roce 2010 do konce abecedy, a dále publikace **Etymologický slovník jazyka staroslověnského, sešit 15; Studia etymologica Brunensia 9 a 10; Dušan Šlosar. Opera Bohemica Minora** (srov. seznam titulů vydaných na pracovišti) a řada časopiseckých studií.

- **Centrum počítačové lingvistiky** vyvíjející software pro lexikografické zpracování češtiny (<http://www.ujc.cas.cz/oddeleni/index.php?page=dlz21>).

Na základě smlouvy o spolupráci se pracovníci ÚJČ podílejí poskytováním a kontrolou dat na tvorbě **Mluveného korpusu** vznikajícího v Ústavu českého národního korpusu při FF UK.

V roce 2010 s pracovníky VŠ řešili společné projekty (např. **Projekt LINDAT/CLARIN – Vybudování a provoz českého uzlu pan-evropské infrastruktury pro výzkum** (LM2010013) společně s MFF UK Praha, MU Brno a ZČU Plzeň a projekt **Moderní mluvnice češtiny pro studenty magisterských a doktorských programů filologických oborů** (CZ.07/2.2.00/15.0275) společně s UP Olomouc).

3. SPOLUPRÁCE S PODNIKATELSKOU SFÉROU A JINÝMI SUBJEKTY

Na základě smluv pokračuje v oboru zcela netradiční spolupráce s firmou **Microsoft** na jazykových technologiích pro češtinu. V roce 2010 byl aktualizován software "Gramatický korektor češtiny" pro Microsoft Office 2010.

Spolupráce s dalšími subjekty probíhá především formou expertní činnosti – pro nejrůznější instituce se v ÚJČ vypracovávají **vědecké posudky a expertizy** (v roce 2010 celkem 26 obsáhlejších), např. podklady pro akviziční komisi Národní knihovny ČR, odborné expertizy zjišťující mimořádné nadání žáků v oboru český jazyk, expertní šetření pro státní orgány a advokátní kanceláře, posudky návrhů grantových aj. projektů pro GA ČR, GA UK, FF UK apod.

Pracovníci ÚJČ se zapojili do **monitorovacích sítí** prováděním analýz jazyka vybraných pořadů České televize (hodnocení probíhá od roku 2006, hodnoticí zprávy jsou zveřejňovány na <http://www.ceskatelevize.cz/press/analyza-jazyka.php>).

4. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

V rámci mezinárodní spolupráce se na pracovišti řeší několik dlouhodobě zaměřených projektů, např.

- pod záštitou UNESCO: **Evropský jazykový atlas** (Atlas linguarum Europae), projekt ve spolupráci cca 40 zemí Evropy, v roce 2010 se zástupci ÚJČ zúčastnili pracovního zasedání v Polsku zaměřeného na digitální zpracování map a konzultaci k mapám "včela" a "zub";

- při Mezinárodním komitétu slavistů: **Slovanský jazykový atlas** (Slavic Linguistic Atlas), projekt 13 národních komisí. V r. 2010 se konalo zasedání Mezinárodní komise SJA a mezinárodní pracovní skupiny v Sofii;

- ve spolupráci s akademickými, univerzitními aj. pracovišti projekty: **Tendence a zákonitosti etnokulturních a etnojazykových procesů v podmínkách globalizace a regionalizace současného světa; Moderní metody a přístupy v lexikografické praxi; Principy a metody tvorby výkladového slovníku; Specifika lexika a slovtvorby slovanských jazyků na přelomu 20. a 21. století; Slovanská etymologie; Etymologický výzkum slovanské slovní zásoby; Analýza diskurzu** aj.

V roce 2010 uspořádal ÚJČ jednu významnou akci s mezinárodní účastí:

Česká a slovenská výkladová lexikografie počátku 21. století, které se zúčastnilo celkem 21 vědců, z toho 8 ze zahraničí.

Pracovníci ÚJČ se podíleli na zajištění akce s mezinárodní účastí:

Šestá mezinárodní konference Construction grammar, které se zúčastnilo celkem 150 vědců, z toho 130 zahraničních.

Z významných zahraničních vědců ÚJČ navštívili např.:

Prof. Dr. Tilman Berger, Univerzita Tübingen, Německo

Prof. Dr. Markus Giger, Univerzita Basel, Švýcarsko

Prof. S. M. Tolstaja, Institut slavjanovedenija RAN, Moskva, Rusko

Prof. Dr. Marek Nekula, Univerzita Regensburg, Německo

Prof. Dr. Stefan Michael Newerkla, Vídeňská univerzita, Rakousko

Doc. Dr. Jadwiga Waniakowa, Polská akademie věd, Krakov, Polsko

Prof. PhDr. Slavomír Ondrejovič, Jaz. ústav Ľ. Štúra SAV, Bratislava, Slovensko

Prof. Francois Esvan, Univerzita Neapol, Itálie

Prof. Dr. Mieczysław Balowski, Univerzita Adama Mickiewicze, Poznaň, Polsko

Prof. Sia Kolkovska, Institut za bǎlgarski jezik BAN, Sofie, Bulharsko

Prof. Diana Blagoeva, Institut za bǎlgarski jezik BAN, Sofie, Bulharsko

PhDr. Milan Majtán, DrSc., Jazykov. ústav Ľ. Štúra SAV, Bratislava, Slovensko

IV. Hodnocení další a jiné činnosti:

Jiná činnost:

Předmětem jiné činnosti je **výuka českého jazyka i cizích jazyků, ověřování jazykových znalostí a organizace jazykových zkoušek** pro subjekty mimo AV ČR. Pro internetovou zkoušku z angličtiny funguje testovací centrum iBT TOEFL a ÚJČ je registračním centrem pro přípravu ke cambridgeským zkouškám.

V. Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva, jak byla splněna opatření k odstranění nedostatků uložená v předchozím roce:

Žádná opatření k odstranění nedostatků v hospodaření nebyla Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., v předmětném období uložena.

VI. Finanční informace o skutečnostech, které jsou významné z hlediska posouzení hospodářského postavení instituce a mohou mít vliv na její vývoj:^{*)}

Největším problémem ve financování činnosti ÚJČ AV ČR, v. v. i., zůstávají stále provozní náklady. ÚJČ je jediným ústavem AV ČR, který je provozován ve čtyřech objektech jiných vlastníků jako nájemce (tj. bez vlastního objektu). V praxi to znamená, že ÚJČ přispívá na provoz čtyřem jiným subjektům, které přitom na rozdíl od ÚJČ dostávají na provoz nemovitostí dotaci z rozpočtu AV ČR – na straně ÚJČ jsou však tyto výdaje nutně financovány z prostředků, které jsou primárně určeny přímo na vědeckou činnost. Některé náklady přitom nemůže ÚJČ ovlivnit – zejména se jedná o zabezpečení objektů, které je ve dvou případech zajištěno dodavatelsky, a vedení ÚJČ nemělo možnost být přítomno u sjednávání podmínek. V jednom případě tak ÚJČ platí jako spoluúčast cca 200 tis. Kč (ARÚ), v druhém cca 100 tis. Kč (ÚČL). Kontrola výše dalších nákladů je navíc často problematická.

VII. Předpokládaný vývoj činnosti pracoviště:^{*)}

Vědecká činnost pracoviště se bude vyvíjet v rámci dvou výzkumných záměrů, jejichž řešení je plánováno do konce roku 2011.

VIII. Aktivity v oblasti ochrany životního prostředí:^{*)}

Z charakteru činnosti ÚJČ AV ČR, v. v. i., vyplývá, že v této oblasti nemůže provádět žádné zásadní aktivity. Přesto se na ochraně životního prostředí podílí alespoň tříděním odpadu.

^{*)} Údaje požadované dle § 21 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

IX. Aktivity v oblasti pracovněprávních vztahů: *)

V roce 2010 nastoupilo do ÚJČ AV ČR, v. v. i., 12 zaměstnanců a pracovní poměr ukončilo rovněž 12 zaměstnanců. Dohody o pracovní činnosti byly uzavřeny s 8 zaměstnanci, dohod o provedení práce bylo uzavřeno 265.

Věková struktura zaměstnanců výzkumu byla následující:

<i>Vědecktí pracovníci:</i>	<i>28 zaměstnanců, z toho:</i>
<i>31-40</i>	<i>4</i>
<i>41-50</i>	<i>5</i>
<i>51-60</i>	<i>15</i>
<i>nad 60</i>	<i>4</i>
<i>Vědecktí asistenti:</i>	<i>7 zaměstnanců, z toho:</i>
<i>do 30</i>	<i>2</i>
<i>31-40</i>	<i>4</i>
<i>41-50</i>	<i>0</i>
<i>51-60</i>	<i>1</i>
<i>Doktorandi:</i>	<i>26 zaměstnanců, z toho:</i>
<i>do 30</i>	<i>7</i>
<i>31-40</i>	<i>16</i>
<i>41-50</i>	<i>1</i>
<i>51-60</i>	<i>2</i>
<i>Odborní pracovníci výzkumu:</i>	<i>63 zaměstnanci, z toho:</i>
<i>do 30</i>	<i>19</i>
<i>31-40</i>	<i>14</i>
<i>41-50</i>	<i>11</i>
<i>51-60</i>	<i>17</i>
<i>nad 60</i>	<i>2</i>

X. Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím **)

- a) *počet podaných žádostí o informace: 0*
počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti: 0

*) Údaje požadované dle § 21 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

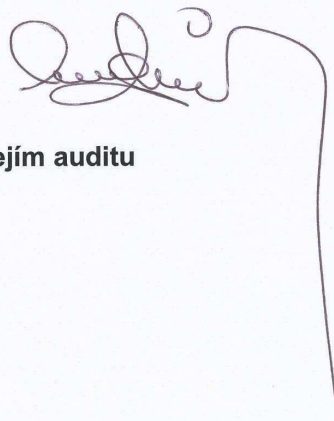
**) Údaje požadované dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

- b) počet podaných odvolání proti rozhodnutí: 0
- c) popis podstatných částí každého rozsudku soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace a přehled všech výdajů, které povinný subjekt vynaložil v souvislosti se soudními řízeními o právech a povinnostech podle tohoto zákona, a to včetně nákladů na své vlastní zaměstnance a nákladů na právní zastoupení: žádné soudní řízení neprobíhalo
- d) výčet poskytnutých výhradních licencí, včetně odůvodnění nezbytnosti poskytnutí výhradní licence: 0
- e) počet stížností podaných podle § 16a, důvody jejich podání a stručný popis způsobu jejich vyřízení: 0
- f) další informace vztahující se k uplatňování tohoto zákona: nejsou

razítko

ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AV ČR, v. v. i.
Letenská 4, 118 51 Praha 1

podpis ředitele pracoviště AV ČR

Přílohou výroční zprávy je účetní závěrka a zpráva o jejím auditu